

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Winning van aardgas op locatie P6-D van het
Continentaal Plat

28 augustus 2000

1111-33

ISBN 90-421-0709-x
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan de Minister van Economische Zaken
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

uw kenmerk
E/EP/SR/00036704

uw brief
19 juni 2000

ons kenmerk
1111-27/Lv/eh

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Winning van aardgas op locatie P6-D van het Continentaal Plat

doorkiesnummer
(030) 234 76 26

Utrecht,
28 augustus 2000

Geachte Minister,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de aardgaswinning op blok 6 van het Continentaal Plat. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie vraagt uw aandacht voor het volgende.

De afgelopen jaren zijn diverse initiatieven voor olie- en gaswinningsactiviteiten op de Noordzee genomen, die in de komende jaren zullen worden ontwikkeld. Het is denkbaar dat de milieugevolgen van dergelijke activiteiten waaronder de onderhavige, beperkt zijn. De milieugevolgen van deze activiteiten gezamenlijk kunnen echter van groter belang zijn voor het milieu in het Noordzeegebied als geheel. Met name valt dan te denken aan effecten op vogels door licht en transportactiviteiten en gevolgen van calamiteiten. Deze gezamenlijke milieugevolgen kunnen van betekenis zijn voor de vergunningverlening voor de afzonderlijke activiteiten. Het valt buiten de reikwijdte van iedere afzonderlijke m.e.r. op de gevolgen van de gezamenlijke activiteiten voor het Noordzeegebied als geheel in te gaan. Gelet op de ontwikkeling van meerdere gas- en oliewinningsactiviteiten (aantallen, fasering en exacte locaties vaak nog onbekend), lijkt het de Commissie meer voor de hand te liggen op basis van een overkoepelende milieustudie de randvoorwaarden voor het verlenen van vergunningen aan te geven.

In de overkoepelende studie kunnen resultaten van de monitoring van reeds in uitvoering genomen winningen en exploratieboringen worden meegenomen. De randvoorwaarden kunnen betrekking hebben op bijvoorbeeld de keuze van locaties (voor zover daarin speelruimte is), fasering van activiteiten, het transport en de uitvoeringsvoorschriften die voor alle activiteiten van belang kunnen zijn. Indien gekozen wordt voor een overkoepelende milieustudie, kan deze worden uitgevoerd door bijvoorbeeld de branche-organisatie NOGEPa, onder de verantwoordelijkheid van het bevoegde gezag en in samenhang met de m.e.r. voor de onderhavige activiteit. Het bevoegd gezag kan deze studie evenals het MER laten toetsen, zodat een toetsingskader beschikbaar komt voor de vergunningverlening. Een groot voordeel voor m.e.r.'s voor afzonderlijke activiteiten kan zijn dat generieke delen van die m.e.r.'s, zoals be-

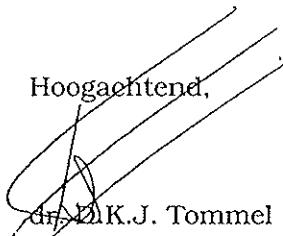
Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
website www.eia.nl
e-mail mer@eia.nl

schrijving van regelgeving, installaties en emissies, in de koepelstudie kunnen worden beschreven, zodat de afzonderlijke milieueffectrapporten beperkter van opzet kunnen zijn.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

Dr. D. K.J. Tommel

voorzitter van de werkgroep m.e.r.

Winning van aardgas op locatie P6-D van het Continentaal Plat

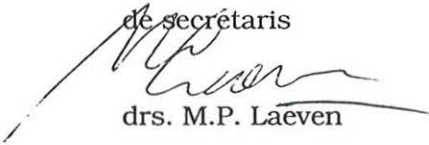
Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Winning van aardgas op locatie P6-D van het Continentaal Plat

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over winning van aardgas op locatie P6-D van het Continentaal Plat, uitgebracht aan het Ministerie van Economische Zaken door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

Winning van aardgas op locatie P6-D van het Continentaal Plat,

de secretaris

drs. M.P. Laeven

de voorzitter

dr. B.K.J. Tommel

Utrecht, 28 augustus 2000

7

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Motivering.....	2
3.2 Doel.....	2
3.3 Besluitvorming.....	2
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	3
4.1 Algemeen	3
4.2 Voorgenomen activiteit	4
4.2.1 Beschrijving.....	4
4.2.2 Emissies en emissiebeperkende maatregelen	5
4.3 Alternatieven.....	7
4.3.1 Algemeen.....	7
4.3.2 Nulalternatief.....	7
4.3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief	7
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	9
5.1 Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	9
5.2 Gevolgen voor het milieu	10
5.2.1 Algemeen.....	10
5.2.2 Veiligheid.....	10
5.2.3 Kwaliteit van bodem en water.....	10
5.2.4 Levende natuur.....	10
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	11
7. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	11
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	12
9. VORM EN PRESENTATIE.....	12
10. SAMENVATTING VAN HET MER	13

1. INLEIDING

Clyde Petroleum Exploratie B.V. (hierna te noemen Clyde) is voornemens een offshore gasveld te ontwikkelen in blok P6 van het Nederlandse deel van het continentale plat. Het P6 blok ligt ruim 60 km westelijk voor de kust van Bergen (Noord-Holland). De precieze locatie van het platform is nog niet bekend. Om het aardgas te kunnen winnen zullen gasproductieputten worden geboord en zal een onbemand productieplatform worden geïnstalleerd. Het gewonnen gas zal naar het gasbehandelingsplatform P6-A worden getransporteerd via een nog aan te leggen pijpleiding met een lengte van 6 à 8 km. De verwachting van Clyde is dat het platform voor een periode van 15 tot 20 jaar in operatie zal zijn. Na afloop van deze periode zal het platform weer worden verwijderd.

Bij brief van 19 juni 2000 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant van 20 juni 2000².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

- Lozingen naar zee, in het bijzonder van productiewater; beschrijf de kwaliteit van dit water en de te verwachten effecten van de lozing.
- De kans op calamiteiten en de dan te verwachten effecten. Beschrijf de procesbewaking om de kans op calamiteiten zo klein mogelijk te maken, gegeven het feit dat er sprake is van een onbemand platform.
- Beschrijf de te verwachten effecten op vogels en onderwaterleven, bij normaal bedrijf en bij storingen.
- De uitwerking van het meest milieuvriendelijk alternatief.

¹ Zie bijlage 1

² Zie bijlage 2

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Motivering

Beschrijf de aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid. Geef hierbij aan:

- welke gas- en condensaatproductiecapaciteit voor P6-D wordt voorzien over de gehele te verwachten exploitatieperiode van het veld;
- de keuze voor een onbemand platform;
- de keuze om verdere behandeling van het gas op platform P6-A te laten plaatsvinden;
- wat de verwachte economische levensduur is;
- wat de rol is van dit gasveld in het Nederlandse energiebeleid voor gas, in het bijzonder in het beleid voor kleine gasvelden en het zo veel mogelijk ontzien van het Groningse gasveld.

3.2 Doel

Geef een concrete en duidelijke omschrijving van het doel (of de doelen) van het voornemen, waaronder de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering. Geef een korte omschrijving van het doel van het productieproces en de samenhang met andere productieprocessen op andere platforms. Beschrijf doelen zodanig concreet, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven en geef aan welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu.

3.3 Besluitvorming

Geef kort aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten (zoals ruimtelijke beperkingen, grenswaarden, emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Verwijs hierbij naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Met name van belang zijn de Mijnwet continentaal plat en het daarop gebaseerde Mijnreglement continentaal plat. Beschrijf tevens het internationaal rechtelijk kader en de internationale afspraken die op het voornemen van toepassing zijn, zoals de verdragen van Rio, OsPar, Bonn/Bern, EG-richtlijnen en Noordzeeafspraken. Leg tot slot een relatie met de afspraken gemaakt in de intentieverklaring uitvoering milieubeleid olie- en gaswinningindustrie.

Geef aan of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen.

Speciale aandacht hierbij vereist de bescherming van soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn⁵.

Het MER wordt opgesteld voor de vergunningverlening door de Minister van Economische Zaken ingevolge artikel 30a van het Mijnreglement continentaal plat. Beschrijf procedure en tijdpad van de vergunningverlening en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn, zoals Staatstoezicht op de mijnen. Geef de milieurelevante besluiten aan die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

Beschrijf de voorgenomen activiteit en de alternatieven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Maak hierbij een onderscheid tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg), de gebruiksfase (gebruik en beheer) en tijdens of na de beëindiging. Geef bij zowel voornemen als alternatieven expliciet aan welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen.

Baseer de beschrijving op een indeling in deelactiviteiten, bijvoorbeeld de in de startnotitie genoemde indeling:

- installatie van het productieplatform
- boren van de productieputten
- aardgaswinning en afvoer van gas en condensaat
- verwijdering van het productieplatform
- transportactiviteiten

⁵ Recente jurisprudentie lijkt er op te wijzen dat aandacht moet worden geschonken aan beschermde soorten die voorkomen in Europese regelgeving, zoals de Vogelrichtlijn, ook in gevallen waarin een gebied niet speciaal is aangewezen als beschermingsgebied.

4.2 Voorgenomen activiteit

4.2.1 Beschrijving

Indien op grond van onvolledige reservoirtechnische informatie nog geen definitieve keuze kan worden gemaakt met betrekking tot het aantal te boren productieputten, dient aangegeven te worden hoe en wanneer de ontbrekende gegevens beschikbaar komen. Tevens moet vermeld worden wat hiervan de consequenties zijn voor de spreiding van het boorprogramma in de tijd en de eventuele ingebruikname van exploratieput P6-9 als satelliet-productieput. Een en ander zou beschreven kunnen worden aan de hand van een 'meest waarschijnlijk' scenario.

Besteed voorzover relevant per deelactiviteit aandacht aan onder andere de volgende aspecten: aanvoer, afvoer, putboringen, puttesten, operaties, energievoorziening, emissies, aanleg en eventuele verwijdering van leidingen, procesbewaking en veiligheidsbewaking, onderhoud, antifouling, corrosiebescherming, brandbestrijding en calamiteitenplan.

Beschrijf de volgende aspecten van het voornemen:

Uitvoering en installatie van het productieplatform

- het te installeren platform, met inbegrip van de intrekbare poten;
- vervoer naar de locatie en installatie van het platform, met name de verankering.

Productieputten en platform

- hoeveel putten geboord zullen worden vanaf de platformlocatie, gefaseerd in de tijd;
- de locatie van dit platform binnen het P6-blok: welke overwegingen hebben geleid tot deze locatie en tot de begrenzing van het zoekgebied? Geef aan of, en zo ja welke, milieuoverwegingen daarbij een rol hebben gespeeld;
- waarom is gekozen voor een onbemand platform met gasbehandeling elders;
- de mogelijkheden en onmogelijkheden voor bewaking op afstand van het platform en het productieproces.

Installatie van het hefeiland en booractiviteiten

- het hefeiland (toegelicht met illustraties) en de installatie ervan, inclusief het eventueel storten van grind om erosie tegen te gaan;
- het boorprogramma – in algemene termen – met daarin in ieder geval de verbuizingschema's, het boorspoelingprogramma en de gebruikte al of niet toxische hulpstoffen;
- de emissies naar water en lucht die ontstaan bij het boren. In welke gevallen wordt boorspoeling op oliebasis gebruikt en hoe vaak zal dit voorkomen?
- de geluidbelasting tijdens het boren, zowel boven als onder water;
- lichtbronnen;
- de fakkelbelasting en fakkelscenario's; wordt de fakkel uitsluitend voor productietesten gebruikt?

Pijpleiding(en)

- het tracé van de gas/condensaatafvoerleiding naar het bestaande P6-A platform en de capaciteit van deze leiding.

Productieactiviteiten

- welke activiteiten op het platform zullen plaatsvinden, waaronder de zuivering van het te lozen productiewater;
- de scenario's waarbij onverbrand gas via de vent-stack wordt afgevoerd naar de atmosfeer; de technieken en de mogelijkheden voor het inzetten van de afgassen in eigen installaties;
- het starten en stoppen van installaties bij normale en noodsituaties. Beschrijf zoveel mogelijk kwantitatief en per compartiment wat in deze gevallen de verwachte uitstoot naar de omgeving zal zijn;
- hoe de procesbewaking op het onbemande platform plaatsvindt; beschrijf bemonsteringsprotocollen en de geplande frequentie van bemonsteren.

Behandeling c.q. afvoer van geproduceerde koolwaterstoffen

- hoeveel gas en condensaat ter behandeling naar P6-A wordt afgevoerd;
- de behandeling die de geproduceerde koolwaterstoffen op het platform P6-D ondergaan, inclusief de toegepaste methode om hydraatvorming te voorkomen;
- welk deel van de verwerkingscapaciteit van P6-A gebruikt zal worden voor producten van P6-D en de technische 'state of the art' van de installatie op P6-A (gelet op het feit dat dit platform al langer in gebruik is).

Transportactiviteiten

- de aan- en afvoer van materialen en personeel, de wijze waarop dit gebeurt, de route en de frequentie (aantallen vervoersbewegingen); maak onderscheid tussen de boorfase en de productiefase.

Onderhoud en ontmanteling

- het inspecteren (bijvoorbeeld door ultrasoon of elektronisch piggen) en het schoonmaken van leidingen en de daarbij vrijkomende afvalstoffen;
- het mogelijk ontstaan van ketelsteen in de installatie (scaling), in hoeverre dit ketelsteen laag radioactief kan zijn (LSA, NORM) en hoe daarmee wordt omgegaan tijdens onderhoud en ontmanteling;
- de mogelijke accumulatie van kwik in de installatie, en hoe daarmee wordt omgegaan;
- de benodigde werkzaamheden voor het definitief verlaten van de boorputten en het buiten bedrijf stellen van de pijpleiding;
- het verwijderen – met name het lostrekken van de intrekbare poten uit de zeebodem – en afvoeren van het productieplatform;
- de maatregelen die worden getroffen voor het herstel van de locatie.

4.2.2**Emissies en emissiebeperkende maatregelen**

Beschrijf in het MER de emissies naar water, zeebodem en lucht, de geluidemissies (met name die van helikopters) en de invloed van licht, zowel bij reguliere bedrijfsomstandigheden als bij calamiteiten en storingen. Beschrijf zowel de emissies vanaf P6-D, als de extra emissies vanaf P6-A ten gevolge van verwerken van producten van P6-D. Geef aan welke emissiebeperkende maatregelen worden voorzien. Maak daarbij onderscheid tussen de verschillende activiteiten en tussen de boorfase en de productiefase. Ga specifiek in op de volgende aspecten:

Water en zeebodem

- de wijze waarop de kwaliteit van het lozingswater wordt bewaakt en binnen welke tijdspanne een eventuele overschrijding van toegestane of gewenste lozingsnormen wordt gedetecteerd en opgeheven;
- welke mijnbouw hulpstoffen tijdens de boorfase en de productiefase worden gebruikt en hoe de meest optimale combinatie wordt geselecteerd (bijvoorbeeld met behulp van het 'CHARM'-model);
- de hoeveelheid en concentraties van verontreinigende stoffen in het naar zee af te voeren water, onder andere van olie, zware metalen en corrosiebestrijdingsmiddelen; geef daarbij aan hoe deze samenstelling over de productielooptijd kan veranderen en welke technieken mogelijk zijn om deze emissies zoveel mogelijk te voorkomen;
- welke voorzieningen worden getroffen ter voorkoming van calamiteuze lekkages vanuit het boorplatform (bijvoorbeeld bij gebruikmaking van oil-based mud), het productieplatform en de pijpleiding;
- welke eventuele lozingen op kunnen treden ten gevolge van onderhoud- en inspectieactiviteiten, zoals het 'piggen' van pijpleidingen.

Lucht

- in welke gevallen welke hoeveelheden gas naar de atmosfeer zullen worden afgevoerd, zowel continue, door storingen in de afvoer en door testen;
- vrijkomen van ventgas;
- de maatregelen om calamiteuze lekkages te voorkomen.

Licht en geluid

- de emissies van licht en geluid (vooral van helikopters, in mindere mate ook tijdens boringen) en welke emissiebeperkende maatregelen voor licht en geluid worden toegepast.

Veiligheid

- beschrijf de maximaal geloofwaardige ongevalsscenario's voor het platform en de pijpleidingen⁶. Geef inzicht in de te verwachten emissies bij blow-outs (zowel voor boor- en productiefase), aanvaringen (de locatie ligt in de nabijheid van de diepwater route voor grote schepen), falen van de afvoerleiding naar het behandelpatform, het ontstaan van grote lekken en plotselinge gasemissies. Geef een schatting van de maximale tijdsduur en hoeveelheden gas en condensaat die daarbij kunnen vrijkomen. Maak hierbij een onderscheid tussen de normale situatie, een kleine storing ('occasional spills') en calamiteiten (falen van leidingen, korte brand, langdurige brand, blow-out). Beschrijf de voorzieningen ter voorkoming van calamiteiten en storingen en ter bestrijding van de gevolgen daarvan;
- beschrijf de (instrumentele) beveiliging van de gas/condensaatafvoerleiding om lekkages te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken;
- geef aan in hoeverre de veiligheidsrisico's van de bestaande afvoerpijpleiding van P6-A toenemen door het transport van producten van P6-D, bijvoorbeeld omdat het gas van P6-D een afwijkende samenstelling heeft dan het nu getransporteerde gas, zoals een hogere concentratie van corrosieve bestanddelen;

⁶ Vooruitlopend op de kwantitatieve risicoanalyses die te zijner tijd bij het opstellen van het verplichte Veiligheid en Gezondheid Document worden uitgevoerd.

- ga bij het beschrijven van effecten van boren in op het mogelijk vóórkomen van 'shallow gas': hoe groot is die kans en wat zijn de risico's indien de kans bestaat?
- welke voorzieningen worden getroffen om morsen tijdens overslag van olie, brandstof en chemicaliën te voorkomen.

4.3 Alternatieven

4.3.1 Algemeen

Onderzoek voor welke onderdelen van de voorgenomen activiteit realistische alternatieven met milieuvoordelen mogelijk zijn. Deze kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op:

- in het geval van het boren van additionele productieputten de mogelijke koppeling van de booractiviteiten (batch drilling), bijvoorbeeld als in een bepaald traject gebruik gemaakt wordt van oil-based mud;
- verschillende routes voor de pijpleiding naar P6-A, voor zover aannemelijk is dat deze een verschillend milieueffect hebben;
- verbeteren van de kwaliteit van het geloosde water en toepassing van additionele waterzuiveringstechnieken;
- herinjectie van productiewater (in plaats van lozing);
- emissiebeperkende maatregelen voor licht;
- maatregelen ter verbetering van de veiligheid;
- maatregelen ter vermindering van de kans op ongewenste lozingen.

4.3.2 Nulalternatief

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief dat voldoet aan de doelstelling van de initiatiefnemer. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige milieusituatie, inclusief de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieugevolgen.

4.3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

In zijn algemeenheid moet het meest milieuvriendelijke alternatief (mma):

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer en binnen zijn competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu. Het kostenaspect komt daarbij op de tweede plaats.

In het mma worden de in § 4.3.1 genoemde elementen geoptimaliseerd, dat wil zeggen de 'best technical means' met betrekking tot:

- de kwaliteit van het geloosde water;
- de veiligheid;
- verstoring van het milieu door licht en emissies naar lucht en water.

De Commissie adviseert bij het mma op twee stappen in te gaan:

Stap 1: Wat is *technisch* haalbaar? Beschrijf per milieuaspect waarop de voorgenomen activiteit negatieve effecten heeft in hoeverre een bruikbare, bewezen techniek of handelswijze voorhanden is om deze effecten te verminderen, dan wel tot nul terug te brengen.

Stap 2: Wat is *redelijk*? Motiveer in hoeverre de inzet van een op zich haalbare techniek of handelswijze *redelijk* is. Bijvoorbeeld, in hoeverre zijn de kosten redelijk in relatie tot de totale investering van het voornemen? Of, hoe verhoudt zich de behaalde milieuwinst tot de gevergde investering?

Houdt bij stap 1 rekening met eventuele negatieve neveneffecten van een techniek of handelswijze. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat een techniek weliswaar een bepaald milieueffect vermindert of tenietdoet, maar weer zo veel andere negatieve milieueffecten veroorzaakt, dat de betreffende techniek bij een integrale afweging toch geen onderdeel zou moeten zijn van een mma. Geef aan in hoeverre dit bijvoorbeeld het geval is voor herinjectie van productiewater.

In eerdere advisering over gelijksoortige projecten als het voornemen is de Commissie enkele malen geconfronteerd met technieken die als technisch onrealistisch werden gepresenteerd, terwijl de Commissie van mening is dat deze wel degelijk technisch mogelijk zijn. Het gaat om de volgende zaken, die bij de ontwikkeling van het mma moeten worden besproken:

- **behandeling van het lozingswater.** Toepassing van zodanige technieken – bijvoorbeeld hydrocyclonen of flotatie – dat de concentratie van olieachtige stoffen in het te lozen water aanzienlijk beneden de wettelijke limiet van 40 mg per liter (40 ppm) komt. Bespreek hierbij ook de haalbaarheid offshore van technieken die onshore inmiddels als bewezen techniek gelden. Indien in het lozingswater substantiële hoeveelheden kwik aanwezig kunnen zijn, beschrijf dan verdergaande technieken om de lozing hiervan te beperken.
- **continue analyse van de kwaliteit van het lozingswater.** Beschrijf de laatste stand van zaken in het onderzoek naar technische haalbaarheid en voor- en nadelen van continue analyse door Staatstoezicht en NOGEPa.
- **boren in de meest gunstige periode.** Het is algemeen bekend dat er een potentieel risico bestaat voor de vogeltrek door het affakkelen. Uit waarnemingen⁷ is gebleken, dat tijdens de jaarlijkse trekperiodes zowel vanuit Groot-Brittannië als vanuit Noorwegen vogels over de Noordzee vliegen. Het affakkelen geeft een verhoogd risico voor vogels tijdens de trekperiodes. Motiveer welke periode in dit verband als de meest gunstige periode voor boren kan worden beschouwd, indien er sprake is van affakkelen in verband met productietesten of 'schoon' produceren.
- **maximale beveiliging.** Geef aan of, en zo ja welke, mogelijkheden er zijn om met detectiesystemen⁸ tot een grotere veiligheid te komen door de kans op aanvaringen van het platform zo veel mogelijk te verkleinen.

⁷ Bijvoorbeeld van de Werkgroep zeevogelwaarnemers van de Nederlandse Zeevogelwerkgroep, van het Ministerie van Defensie (radaronderzoek) en van de NAM (recente rapportage over trekbanen van vogels in verband met affakkelen).

⁸ Met een signalering naar het bemande behandelplatform.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

5.1 Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Geef het studiegebied op kaart aan. Deze omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen.

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit wordt gerealiseerd. De Commissie kan zich voorstellen dat gelet op de aard van het gebied, de autonome ontwikkeling voor een aantal milieuaspecten grotendeels gelijk is aan de bestaande toestand. Geef gemotiveerd aan waar dit het geval is.

Baseer de beschrijving van de huidige toestand en de autonome ontwikkeling in eerste instantie op een standaardbeschrijving van het betreffende deel van de Noordzee. Spits deze verder toe op de situatie rondom de winninglocatie, langs de pijpleiding naar P6-A en – indien sprake blijkt van een substantiële toename van de emissies vanaf P6-A als gevolg van behandeling van producten van P6-D – rondom platform P6-A.

Ga bij de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en, indien relevant, de autonome ontwikkeling uit van de in § 5.2 genoemde milieuaspecten.

Voor de beschrijving van bestaande toestand en autonome ontwikkeling kan gebruik worden gemaakt van het 'Generiek Document M.E.R. Offshore' (versie 20 mei 1999). Hierin staat beschreven welke informatie voor het studiegebied beschikbaar is. Informatie over aantallen en verspreiding van soorten in een specifiek gebied is in het Generiek MER echter vrij globaal, waarbij bovendien vaak wordt verwezen naar een referentie. Ook geeft het document weinig informatie over cumulatie van effecten van alle activiteiten in een bepaald gebied, over bestaande (olie)verontreiniging en over het landschap ter plekke. Voor de effectenvoorspelling dient de informatie over de in het gebied voorkomende soorten en de effecten van de ingreep daarop nader uitgewerkt te worden. Meer recente informatie is te vinden in rapportages die in opdracht van het expertisecentrum van LNV zijn geschreven door RIVO, NIOZ en RIKZ en waarin de waarde van deelgebieden van de Noordzee zijn aangegeven.

5.2 Gevolgen voor het milieu

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

5.2.1 Algemeen

Neem bij de beschrijving van de milieugevolgen de volgende algemene richtlijnen in acht:

- indien blijkt dat de behandeling van producten van P6-D op het platform P6-A tot een substantiële toename van de bestaande emissies vanaf P6-A leidt, beschrijf dan ook de (extra) milieugevolgen van deze emissies;
- beschrijf, waar nodig, de ernst van milieugevolgen in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- beschrijf per milieugevolg of het omkeerbaar is;
- ga waar relevant in op de toename van de intensiteit van activiteiten in het gebied, met name transportactiviteiten;
- maak bij de beschrijving onderscheid tussen de boorfase en de exploitatiefase;
- voer bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten een betrouwbaarheidsanalyse uit, of gebruik een 'worst case scenario';
- vermeld onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens;
- maak de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald inzichtelijk en controleerbaar door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- motiveer de eventuele toepassing van minder gangbare voorspellingsmethoden.

5.2.2 Veiligheid

- Beschrijf voor de maximaal geloofwaardige ongevalsscenario's welke effecten op kunnen treden voor de gebruiksfuncties in het studiegebied.
- Geef aan welke gebruiksfuncties in verband met de veiligheid in welke mate gebruiksbeperingen krijgen door de installaties.

5.2.3 Kwaliteit van bodem en water

- Beschrijf de invloed op de bestaande samenstelling van de zeebodem.
- Beschrijf het effect op de huidige kwaliteit van het water in termen van troebelheid, productiechemicaliën en alifatische en aromatische koolwaterstoffen;
- Beschrijf de gevolgen voor het milieu in het geval van blow-outs, grote 'spills' van vloeibare koolwaterstoffen en in het geval van een aanvaring.

5.2.4 Levende natuur

Besteed vooral aandacht aan:

- effecten op aanwezige beschermde soorten en doelsoorten van het natuurbeleid en op zeldzame en bedreigde soorten (Rode-Lijst-soorten). Leg hierbij een verband met recente Engelse jurisprudentie, waarbij de rechter heeft bepaald dat aandacht moet worden geschonken aan beschermde

soorten die voorkomen in Europese regelgeving, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn, ook in gebieden die niet speciaal zijn aangewezen als beschermingsgebied;

- de aanwezigheid en mogelijke beïnvloeding van vogels en zeezoogdieren door licht en geluid (vooral van helikopters);
- voor welke vissoorten het gebied een belangrijk voedsel-, paai en opgroei-gebied is;
- het voorkomen van hard substraat (het platform) en de rol daarvan als 'stepping stone' bij de verspreiding van organismen;
- de aanwezigheid en mogelijke beïnvloeding van macrobenthos;
- de mogelijke beïnvloeding van onderwaterleven door veranderingen in de kwaliteit van bodem en water.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

Vergelijk de milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven onderling én met de referentie. Doel van deze vergelijking is inzicht geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie. Betrek bij de vergelijking doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Het is zinvol een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven, in het bijzonder van de extra milieumaatregelen in het mma, om de realiteitswaarde daarvan beter te kunnen beoordelen.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Spits deze inventarisatie toe op de milieuaspecten die vermoedelijk in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld wat de consequenties zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn kan worden voorzien in leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8.

EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De minister van Economische Zaken moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de daadwerkelijk optredende effecten met de voorspelde effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

Het verdient aanbeveling, dat Clyde in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek. Uit het MER moet blijken op welke hoofdpunten de evaluatie zich vooral moet richten.

De Commissie signaleert dat de milieugevolgen van één gaswinninglocatie in de Noordzee waarschijnlijk relatief beperkt zijn. Op dit moment worden echter meer initiatieven ontwikkeld in de Noordzee (bijvoorbeeld andere gaswinnings-, oliewinningen en windparken) en het is denkbaar dat ook in de nabije toekomst meer initiatieven opgestart zullen worden. Deze activiteiten gezamenlijk kunnen mogelijk wel belangrijke gevolgen hebben voor het Noordzeegebied. De Commissie adviseert het evaluatieprogramma voor de gaswinning op K12-G zo in te richten dat de resultaten ervan kunnen worden gebruikt bij het onderzoek van de gezamenlijke - cumulatieve - milieugevolgen van alle activiteiten tezamen. Verder is het van belang dat het bevoegd gezag er zorg voor draagt, dat de evaluatieprogramma's van nog te starten winningactiviteiten zodanig op elkaar worden afgestemd dat vergelijking van de resultaten mogelijk is.

9.

VORM EN PRESENTATIE

Geef bijzondere aandacht aan de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer deze onderlinge vergelijking bij voorkeur ook met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten zo recent mogelijk kaartmateriaal te gebruiken, te letten op de leesbaarheid van topografische namen en een duidelijke legenda bij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de belangrijkste zaken in het MER, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGEN

Bij het advies voor richtlijnen voor het
milieueffectrapport Winning van aardgas op
locatie P6-D van het Continentaal Plat

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 19 juni 2000 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.

Ministerie van Economische Zaken

Aan
Commissie voor de milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	20 JUNI 2000
nummer :	
dossier :	1111 - 1 ^e / m 4
kopie naar :	Sc/pres/bib/HL/jw/leh

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
19 JUNI 2000		E/EP/SR/00036704	2 (6x)

Onderwerp

Aanbieding Startnotitie MER: "Aardgaswinning P6-D"

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij deel ik u mede dat Clyde Petroleum Exploratie B.V., kantoor houdende aan de Mauritskade 35, te Den Haag, een milieu-effectrapport (MER) zal opstellen betreffende de voorgenen winning van aardgas uit een gasveld gelegen in het P6-blok van het Nederlandse deel van het continentaal plat.

Op 13-06-2000 heeft Clyde Petroleum Exploratie B.V. bij mij ingediend de Startnotitie: "Aardgaswinning P6-D".

Ik doe u hierbij een zestal exemplaren van de Startnotitie toekomen.

Gaarne verzoek ik u om mij, vóór 23-08-2000, advies uit te brengen ten behoeve van de door mij vast te stellen Richtlijnen voor de inhoud van het MER.

Voor informatie ten aanzien van ter inzage legging, de mogelijkheid tot het indienen van inspraakreacties en adviezen verwijs ik naar de tekst van de kennisgeving (bijlage), die op 20-06-2000 zal worden gepubliceerd in de Staatscourant en de Volkskrant.

Als contactpersoon voor dit project zal optreden: Ing. M. Mezger (tel. 070 - 379 79 99).

De Minister van Economische Zaken
voor deze:

drs. J.W.P.M. Haenen
plv. directeur Energieproductie

Bezoekadres	Doorkiesnummer	Tetefax
Bezuidenhoutseweg 6	070-3797999	070-3796358
Hoofdkantoor	Telefoon (070) 379 89 11	X-400 adres S = EZPOST/C = NL/A = 400NET/P = MIN EZ
Bezuidenhoutseweg 30	Telefax (070) 347 40 81	Internetadres: epost@minex.nl
Postbus 20101	Telex 31099 ecza nl	
2500 EC 's-Gravenhage	Telegramadres ecza gv	Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de terinzagelegging van de startnotitie in Staatscourant nr. 116 d.d. 20 juni 2000.

KENNISGEVING

Inspraak met het oog op de Richtlijnen voor het Milieu-effectrapport (MER) inzake de winning van aardgas in het Nederlandse deel van het continentaal plat (blok P6).

De minister van Economische Zaken maakt bekend dat Clyde Petroleum Exploratie B.V., kantoor houdende aan de Mauritskade 35 te Den Haag, is gestart met de voorbereiding van een milieu-effectrapport (MER). Het MER heeft betrekking op het voornemen om aardgas te winnen in het P6-blok van het Nederlandse deel van het continentaal plat.

Voor het oprichten en in werking hebben van een mijnbouwinstallatie ten behoeve van de winning van aardgas is een vergunning, ingevolge artikel 30a van het Mijnreglement continentaal plat, van de minister van Economische Zaken, vereist. Op grond van het Besluit milieu-effectrapportage 1994 (gewijzigd 07-05-1999) is het opstellen van een MER verplicht. De richtlijnen voor de inhoud van het MER zullen door de minister van Economische Zaken worden vastgesteld.

Doel van de voorgenomen activiteit

Het op economisch en milieutechnisch verantwoorde wijze ontginnen van een aardgasveld in het P6-blok van het Nederlandse deel van het continentaal plat vanaf een te plaatsen onbemande satelliet-productieplatform, genaamd P6-D.

Aard van de voorgenomen activiteit

Het uitvoeren van één of meer boringen, het plaatsen en in bedrijf nemen van het productieplatform P6-D, het produceren van aardgas en geassocieerde vloeistoffen, het afscheiden en lozen van productiewater en het transport van gas en condensaat naar het bestaande gasbehandelings- en productieplatform P6-A, via het eveneens bestaande productieplatform P6-B.

Plaats van de voorgenomen activiteit

Het P6-blok is gelegen in het Nederlandse deel van het continentaal plat op ongeveer 60 kilometer ten westen van de gemeente Bergen (Noord-Holland).

Procedure

De milieu-effectrapportage-procedure is gestart met deze publicatie. Uiterlijk binnen dertien weken zal het bevoegd gezag Richtlijnen vaststellen voor de inhoud van het MER. In deze periode is er gelegenheid voor inspraak en worden wettelijk adviseurs in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen.

Informatie ten behoeve van de inspraak

De Startnotitie bevat informatie over het voornemen van Clyde Petroleum Exploratie B.V. De Startnotitie ligt, tijdens werkuren, van 21-06-2000 tot en met 19-07-2000 ter inzage op het Bureau informatie en nieuwsvoorziening van het Ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhoutseweg 30 te Den Haag. De Startnotitie kan worden aangevraagd bij:

Clyde Petroleum Exploratie B.V.

Mauritskade 35

Telefoon: 070 - 342 46 01

2514 HD DEN HAAG

Inspraak

Iedereen heeft de gelegenheid om reacties in te dienen met het oog op de door het bevoegd gezag vast te stellen Richtlijnen voor de inhoud van het MER.

Reacties en adviezen kunnen, tot en met 19-07-2000, worden ingediend bij:

Ministerie van Economische Zaken

Directoraat-Generaal voor Energie

Directie Energieproductie

contactpersoon: ing. M. Mezger

Postbus 20101

Telefoon: 070 - 379 79 99

2500 EC DEN HAAG

Ministerie van Economische Zaken

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Clyde Petroleum Exploratie B.V.

Bevoegd gezag: Ministerie van Economische Zaken

Besluit: vergunningverlening ingevolge artikel 30a van het Mijnreglement continentaal plat

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 17.2

Activiteit: Ontwikkeling van een offshore gasveld in blok P6 van het Nederlandse deel van het continentale plat. Het P6 blok ligt ruim 60 km westelijk voor de kust van Bergen (Noord-Holland). De precieze locatie van het platform is nog niet bekend. Om het aardgas te kunnen winnen zullen gasproductieputten worden geboord en zal een onbemand productieplatform worden geïnstalleerd. Het gewonnen gas zal naar het gasbehandelingsplatform P6-A worden getransporteerd via een nog aan te leggen pijpleiding met een lengte van 6 à 8 km. De verwachting van Clyde Petroleum is dat het platform voor een periode van 15 tot 20 jaar in operatie zal zijn. Na afloop van deze periode zal het platform weer worden verwijderd en mogelijk worden hergebruikt.

Procedurele gegevens:

Kennisgeving Startnotitie: 20 juni 2000

richtlijnenadvies uitgebracht: 28 augustus 2000

Bijzonderheden: De hoofdpunten voor het MER zijn lozingen naar zee, kanssen op calamiteiten, bewaking van veiligheid en milieukwaliteit, effecten op vogels en onderwaterleven en het mma. De Commissie adviseert het mma in twee stappen te ontwikkelen: eerst wat technisch zou kunnen, vervolgens wat hiervan redelijkerwijs gezien toepasbaar is bij het voornemen.

Samenstelling van de werkgroep:

dhr. dr. N.M.J.A. Dankers

dhr. drs. L.B.W. Nieuwkamp

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

dhr. prof.ir. J.J. van der Vuurst de Vries

Secretaris van de werkgroep: drs. M.P. Laeven

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20000717	Ministerie van Verkeer en Waterstaat Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat	Rijswijk	20000718
2.	20000717	Productschap Vis	Rijswijk	20000719

